

Ev Telefonundan Mobil İletişime: Telefonun Evdeki Yerinin ve İlişkili Nesnelerin Dönüşümü

Havva Beril BAL

Öğr. Gör., Avrasya Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Trabzon, Türkiye
berilkilicbal@gmail.com

Özet

Telefon uzaklıkların öneminin kaybolduğu, insanların araçlardan kurtularak birebir iletişim kurabildiği bir dönemin kapılarını açmıştır. Uzak mesafelerde bulunan insanların konuşmalarını, birbirlerine neler hissettiklerini ve düşündüklerini anında aktarmalarını mümkün kılmıştır. İcat edildiği ilk günden günümüze iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak gelişmekte ve dönüşmektedir. Buna bağlı olarak kullanıcıların iletişim alışkanlıklarını da değiştirmektedir. Yakın geçmiş zamana kadar ev telefonu kullanımı söz konusuysen mobil telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte ev telefonu kullanımı azalmış ve hatta zaman içinde ortadan kalkmaya başlamıştır. Bu durum ev telefonu kullanım pratiklerinin de dönüşümüne neden olmuştur. Telefon kullanımıyla ilişkili olarak evlerde yer alan mobilya ve nesnelere de değişim söz konusu olmuştur. Bu doğrultuda çalışmada; iletişim teknolojilerinde görülen gelişmeler nedeniyle ev telefonu kullanımının azalmasına bağlı olarak evde var olan telefonla ilişkili mobilya ve nesnelerin dönüşümünün kullanım deneyimlerine bağlı olarak ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu amaca bağlı olarak nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak 15 kullanıcı ile çevrimiçi görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca görsel veriler elde etmek için katılımcılardan evin ilgili bölümlerinin fotoğraflarını çekmeleri, telefonun bulunduğu yerle ilgili plan ve mobilyaları şematik olarak çizmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve belirlenen kavramlar doğrultusunda kategorize edilmiştir. Çalışma sonucunda herkesin hayatının bir döneminde günlük hayatın nesnesi olarak kullanılan ve günümüzde ihtiyaç duyulmadığı için 'eski' hale gelen telefonun yerini mobil teknolojiye bağlı ürünlerin aldığı görülmüştür. Bu durum günlük yaşam pratiklerini de etkilemiş ve mobil teknoloji kullanımı evde kendi yerini ve maddi nesnelere oluşturmuştur.

Anahtar kelimeler: Telefon, Gündelik yaşam, Kullanıcı deneyimi, Maddi kültür

Abstract

Telephone opened the doors of a period in which the importance of distances was lost and people could communicate one-on-one by getting rid of intermediaries. It has made it possible for people who are far away to talk, to instantly convey what they feel and think to each other. Telephone develops and transforms depending on the developments in communication technologies since the first day. Accordingly, it changes the communication habits of the users. The use of telephones in everyday life has decreased and even disappeared with the widespread use of mobile phones. This situation has also transformed telephone usage practices. There has also been a change in objects / furnitures in the houses related to the use of telephones. In this research it is aimed to reveal the transformation of the telephone-related furniture and objects in the home due to the decrease in the use of telephones because of the developments in communication technologies depending on the usage experiences. The study is discussed specifically for telephones. Semi structured face-to-face interview method is used to determine information about telephone usage and mobile technology usage with 15 users. Also to obtain visual data; participants are asked to photograph the relevant parts of the house, draw schematically the plans and furniture related to telephone and send it back to the researcher. The data, analyzed using the content analysis method were categorized in line with the determined concepts. As a result of the study it has been seen that mobile

technology-dependent products have replaced the telephone, which has been used as an object of daily life in a period of everyone's life and has become "old", as it is not needed today. This situation has also affected daily life practices and the use of mobile technology has created its own place and material objects at home.

Keywords: Telephone, Everyday life, User experience, Material culture, Meaning

1. GİRİŞ

Günümüzde çağdaş yaşamın kaçınılmaz bir parçası olan 'gündelik yaşam' insanın çevresindeki 'şeylerden' oluşurken günlük rutinleri ve alışkanlıkları da içermektedir. İnsanı çevreleyen nesnelere dolu olan gündelik yaşam içinde yer alan insanlarla etkileşim halinde olduğu için de durağan bir yapıya sahip değildir. İnsanların günlük yaşam pratiklerini gerçekleştirdikleri nesnelere aynı zamanda toplumlarda insan yapımı nesnelere üzerinden toplumsal yapı ve sembollerini inceleyen maddi kültür nesnelere de sahiptir. İnsanların maddi varlıkları, işlevselden sembolikçe çeşitli anlam ve değerler içerir. Nesnelere, işlevsel veya kullanım değerleri aracılığıyla yaşam pratiklerini meydana getirmektedir. Birçok aktiviteyi içeren gündelik yaşam pratiklerinin ana sahnesi evlerdir. Bu anlamda evler yaşamın vitrini görevi görür ve gündelik yaşam aktiviteleri ile ilgili veri sağlar. Sosyal yaşamdaki değişiklikler, teknolojik gelişmeler maddi kültürün parçaları olan nesnelere de değişikliğe uğratılmaktadır. Sürekli gelişme gösteren alanlardan biri de iletişim teknolojileridir. 1876'da Alexander Graham Bell'in telefonu icat etmesiyle o zamana kadar yazılı olarak sürdürülen iletişim yeni bir boyut kazanmıştır. Zaman içerisinde bu teknoloji gelişmiş, yaygınlaşmış ve evlerde yerini almıştır. Evlerde ortak kullanım nesnesi olarak konumlanmıştır. Evin içinde telefona bağlı olarak mekan ve mobilyalar özelleşmeye başlamıştır. Telefon kullanımına bağlı nesnelere telefon yanında yerini almıştır. Analog teknolojilerden dijital geçiş süreci, özellikle internetle birlikte, iletişim yöntemlerinde büyük değişiklikler meydana getirmiştir. Cep telefonu kullanımının yaygınlaşmasıyla ev telefonu kullanımı azalmış, abone sayısında önemli oranda düşüş yaşanmıştır. Bu durum ev telefonu kullanım pratiklerinin de dönüşümüne neden olmuştur. Telefon kullanımıyla ilişkili olarak evlerde yer alan nesne/mobilyalarda da değişim söz konusu olmuştur. Bununla birlikte yakın geçmişte var olan bu alışkanlık bağlamında çeşitli cep telefonu aksesuarları tasarlanmaya başlanmıştır. Bu çalışma; ev telefonu kullanımı özelinde; ev telefonu kullanım pratiğine bağlı olarak bir dönem hemen hemen her evde bulunan günümüzde ise işlevsiz hale gelen ya da işlevi dönüşen mobilya ve nesnelere incelenmesi üzerine odaklanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın ana araştırma sorusu "Ev telefonu kullanımının azalması telefonun evdeki yerini ve telefonla ilişkili nesnelere nasıl etkilemiştir?" olarak belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca;

- Ev telefonu ile ilişkili olarak kullandıkları mobilyalar nelerdir? Neye dönüşmüştür?
- Kullanıcıların ev telefonu kullanım deneyimleri nelerdir?
- Bu deneyimler belleklerinde hangi anlamlarla yer almaktadır?
- Kullanıcılar evde mobil teknolojiye bağlı ürünleri nasıl kullanmaktadır? sorularına cevap aranmıştır.

Çalışmada; iletişim teknolojilerinde görülen gelişmeler nedeniyle ev telefonu kullanımının azalmasına bağlı olarak evde var olan telefonla ilişkili mobilya ve nesnelere dönüşümünün kullanım deneyimlerine bağlı olarak ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

2. GÜNDELİK YAŞAM VE İLETİŞİM

2.1. İletişim Teknolojilerinin Tarihsel Gelişimi

Telefon 1876'da Alexander Graham Bell'in, telgrafı biraz daha geliştirme çalışmaları sırasında ortaya çıkmıştır. Telgraftan farklı olarak yazılı bilgileri iletmekle sınırlı olmaması, telgrafın kullandığı özel kodlama sistemini bilmeyi gerektirmemesi gibi nedenlerden dolayı telefon; herkesin kullanabileceği bir araç haline gelmiştir (Cowley ve Heyer, 2014). Ayrıca tek yönlü değil de iki yönlü iletişim kurmayı sağlayarak yazılı iletişimin zorunlu bıraktığı karşılık almak için bekleme sürelerini ortadan kaldırmıştır. Bu da iletişime 'anımsalılık' imkanı getirmiştir. Bu bağlamda telefon uzaklıkların önemini kaybettiği, insanların araçlardan kurtularak birebir iletişim kurabildiği bir dönemin kapılarını açmıştır. Uzak mesafelerde bulunan insanların konuşmalarını, birbirlerine neler hissettiklerini ve

düşündüklerini anında aktarmalarını mümkün kılmıştır. 19.yüzyılın ikinci yarısındaki icadından sonra kullanımı gitgide yaygınlaşan telefon, dünya çapında milyarlarca insanın gündelik yaşamının bir parçası haline gelmiştir. 20.yüzyılın ortalarında, telefon hatları üzerinden diğer insanlarla konuşmanın, arkadaşlarla ve aileyle iletişimde kalmanın, sosyal faaliyetlere ve organizasyonlara katılmanın ve iş yapmanın iyi bilinen bir yolu olmuştur. Yirminci yüzyılın başında, sabit hatlı telefonlar yerini sesi taşınabilir hale getiren mobil muadili tarafından gölgede bırakılmıştır (Goggin, 2006). Bilgi ve iletişim çağı olarak adlandırılan 21.yüzyılın en temel karakteristiği ise, internet devrimiyle başlayan, ardından sosyal medya devrimi ve mobil devrimle devam eden hızlı dijitalleşme sürecidir (Ertemel ve Pektaş, 2018). Günümüz dünyasına yön veren önemli kavramardan biri olan 'mobil'; çoğunlukla cep telefonu ve tablet gibi kolay taşınabilir cihazlar ile birlikte bu cihazlar bağlamındaki her türlü yazılımı, donanımı, teknolojiyi ve uygulamayı tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır.

Taşınabilir cihazlar ve kablosuz iletişim ağları ile ilgili yapılan çalışmalar sonrasında insanların hayatına giren mobil teknolojiler alışkanlıklarda köklü değişimlere neden olmuştur. (Kayabaş, 2016). Mobil cihazlar, iletişim ve medyadaki 'yakınsama, 'dijital teknoloji' veya 'yeni medya' kavramlarıyla özetlenen büyük dönüşümün merkezinde yer aldıkları için yoğun ekonomik ve politik ilgiye sahiptir. Zaman içinde dijital kameralar, taşınabilir dijital yardımcıları veya konum teknolojileri gibi diğer yeni teknolojilerle eklenilen hibrit cihazlar haline gelen mobil iletişim araçları, sadece fiziksel, maddi nesnelere değil, aynı zamanda sosyalliği sürdürme ve kurma aracı olarak tanımlanmaktadır (Silverstone ve Hirsch, 1992).

Mobil iletişim araçları söz konusu olduğunda üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri de bağlanabilirliktir. Bağlanabilirlik kavramı genel olarak mobil iletişim ağlarına erişimi ifade etmektedir. (Kayabaş, 2016). Bu durum cep telefonlarının işletim sistemlerine sahip, genel ağ (İnternet) ve sosyal ağ, kablosuz genel ağ bağlantısı ve bilgisayar özelliklerine sahip akıllı telefonlar hâline gelmesinde etkili olmuştur (Mobile technology, 2021). Mobil teknoloji kullanımı günümüzde mobil cihazların yanında onun iletişim ağlarına erişimiyle mümkün hale gelmektedir.

İnternet ve diğer çevrim içi iletişimlerle telekomünikasyon ağlarının daha karmaşık hale gelmesi ve sesli iletişim için cep telefonlarının kullanımının artması, telefonun hem sosyal nesne hem de kültürel bir teknoloji olarak görece 'görünmezliğini' artırmıştır (Goggin, 2006). 1960'larda evlerin koridorlarında sıklıkla kullanılan ev telefonunun oturma odası, mutfak ve yatak odasındaki her yerde bulunan konumuna geçmesi yaklaşık otuz yıl alırken, bu sürenin yarısından daha az bir sürede cep telefonu hayatımızdaki yerini almıştır (Lacohée, Wakeford ve Pearson, 2003).

2.2. Türkiye'de İletişimin Tarihi

Türkiye'de ise telefon kullanımı 1881 yılında başlamıştır. İlk telefon hattı İstanbul'da kurulurken, ilk telefon santrali de 1909'da Sirkeci'deki Tarihi Büyük Postahane binasında 50 hatlık bir kapasiteyle oluşturulmuştur. Telefon hatlarının ilk olarak evlerde kullanımı ise 1925'te İzmir'de başlamıştır. Özellikle kamusal alanlarda önemli yere sahip olan ankesörlü telefonlar 1972'de hizmet vermeye başlamıştır.

Türkiye'de 1G teknolojisine geçiş 1991'de araç telefonlarıyla gerçekleşmiş, 1994'te cep telefonlarına, veri aktarımına ve SMS gönderimine olanak tanıyan 2G teknolojisine geçilmiş ve 2009'da 3G teknolojiyle tanışılmasının ardından sesin yanında veri aktarımı da önem kazanmaya başlamıştır ("İlk alonun üzerinden", 2019)

We Are Social'ın açıkladığı rapora göre, 83 milyon nüfuslu ülkemizde nüfusun yüzde 72'si internet kullanıcısı olup toplam internet kullanıcıları arasında mobil internet kullanıcılarının yüzdesi yüzde 94'tür ("Türkiye'de kaç kişinin", 2021)

İletişim teknolojileri, insani gelişme tarihinde önemli bir yer tutmaktadır ve analog teknolojilerden dijitale geçiş süreci, insanlığın ve dolayısıyla birçok şeyin son birkaç bin yılda bir dönüşüm sürecidir. Teknolojik anlamda yaşanan her bir gelişme bir öncekini 'eski' diye nitelendirebileceğimiz bir basamak haline getirip onun üzerine basarak daha ileriye bir sıçrama gerçekleştirmekte 'daha yeni' olma durumunu yaratmaktadır. Böylelikle teknolojik gelişmeler iletişim araçlarının da gelişerek çeşitlenmesine olanak sağlamış; bilgisayarlar laptoplara, laptolar tabletlere, telefonlar cep telefonlarına, cep telefonları akıllı cep telefonlarına birer birer yerlerini bırakmışlardır. (Ataman Yengin, 2016)

2.3. Gündelik Yaşamda Telefon ve Mobil Teknoloji

Maddi kültür, belirli bir zamanda belirli bir topluluk veya toplumun inanç-değerleri, fikirleri, tutumları ve varsayımlarının nesnelere aracılığıyla yapılan çalışmalar bütünüdür (Prown, 1982). Nesnelere anlamı, birçok maddi kültür çalışmasında temel kaygıdır. Nesnelere ve anlamlar, maddi kültürün bileşenleridir. Maddi kültür ayrıca insanların kişilik, kimlik ve yaşam tarzlarını ifade etmesi açısından evdeki gündelik yaşamın önemli bir parçasıdır. Lefebvre (1991), "Gündelik yaşam; evrensel, benzersiz, sosyal, bireyselleştirilmiş ve açık olanı barındırır" iddiasında bulunmaktadır. Gündelik yaşamı kültürel olarak inşa edilmiş ve oldukça çekişmeli bir arazi olarak ifade etmektedir. Gündelik yaşam deneyiminin bu durumu, artan küresel hareketlilik kalıpları ve bunların mekân ve yer kavramları üzerindeki etkisiyle daha da yoğunlaşmaktadır. Ayrıca gündelik yaşam, anlam ve önem verme açısından kültürün bir parçası olarak nitelendirilmektedir (Chaney, 1994). Bu doğrultuda evi anlamlı kılan, içinde yapılan etkinliklerdir (Eiguer, 2013). Woodward'a (2001) göre yaşama mekânı, içinde yaşayanlar için anlam ve kimlik yaratan, maddi kültürün hem kendisi hem de aile ilişkileri için bir performans olarak görülebildiği, ev halkı ve başkaları için bir 'işlemsel alan'dır. Ayrıca odalar nesnelere çevrilidir ve nesne-pratik ilişkileriyle özdeşleştirilir.

İnsan çevresiyle ve çevresini oluşturan nesnelere sürekli bir etkileşim halinde olduğu için; nesnelere gündelik yaşamın aktif öğeleridir. Hoftsedde (2001); "İnsanlar ve nesnelere, özellikle günlük rutin eylemler sırasında sürekli olarak birbirlerini yaratırlar" diyerek bu konuyu vurgulamaktadır. Ev mobilyaları yaşam tarzlarına, kültürlere ve gündelik yaşam pratiklerine göre farklılık göstermektedir. Young (1993), evdeki nesnelere ile evin kimliği arasındaki ilişkiyi şu ifadeyle belirtir: "Anlamlı nesnelere kendi hikâyeleri vardır veya evindeki hikâyelerin katılımcısı olurlar". Buna bağlı olarak ev ve onun içinde barındırılan maddi kültür, giderek hem dışardaki kamusal dünyanın sahiplenilmesinin hem de içerdeki kişisel alanın temsilinin yeri haline gelir (Miller, 2001).

Modernitenin getirdiği nesnelere işleve indirgenmesi ve insanların kullanıcılara dönüşmesi, evi gelenek ve tarihsel süreklilikten tüketim ve toplumsal konum için bir vitrine dönüştürür. Baudrillard, modern durumun işlevsel mantığının, insanlaştırılmış geleneksel ev eşyalarının niteliklerinin yerini alan teknolojinin egemenliğiyle yükseldiğini öne sürmektedir (Gottdiener, 1995). Yakın geçmiş zamana kadar insanların yaygın olarak kullandığı gündelik yaşam nesnelereinden biri olan ev telefonu da kendi şekillendirdiği maddi dünyaya sahiptir. İnsanların nesne-pratik ilişkilerini simüle ettiği ortamını evde yaratmıştır.

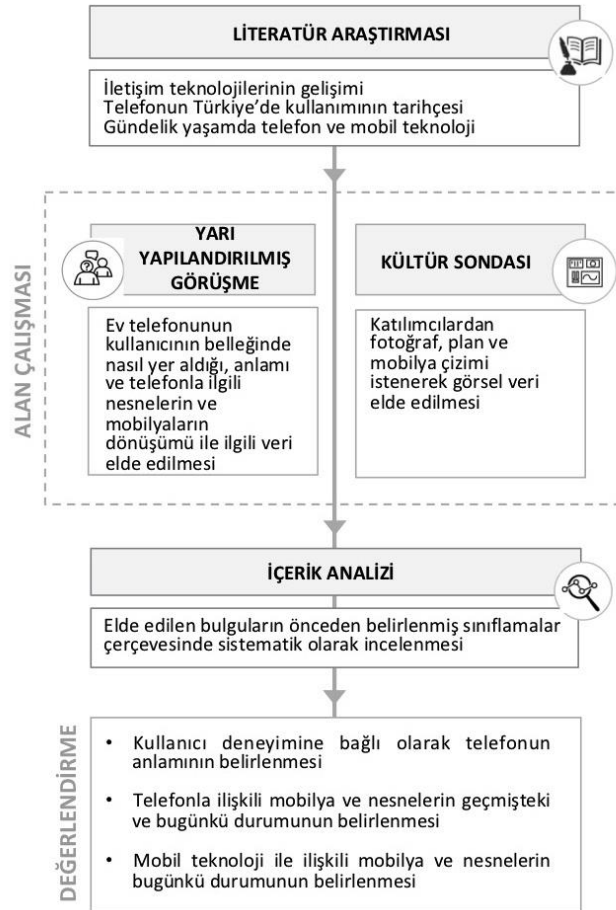
İletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak insan hayatında önemli yer tutmaya başlayan mobil iletişim araçları da zaman içerisinde kendi kültürünü meydana getirmiştir. Goggin (2006) cep telefonu kültürünü başka bir mobil kültürel teknoloji olan Sony Walkman'i teorize etmek için tasarlanan 'kültür devresi çerçevesi' (du Gay vd., 1997) kavramı ile tanımlamıştır. Kültür döngüsü yaklaşımının başlangıç noktası, kültürün; ekonomik temelden ziyade toplumun üst yapısının bir parçası olan Marksist kültür geleneği yerine, ekonomik veya politik süreçler olarak toplumsal dünyanın kurucu unsuru olarak görülmesidir. Kültürü anlama görevi, yalnızca kendi başına bir alıştırma olarak değil, sosyal pratikleri ve süreçleri anlamak için gerekli bir girişim olarak zorlayıcıdır: Dolayısıyla, toplumsal anlamların üretimi, tüm toplumsal pratiklerin işleyişi için gerekli bir ön koşuldur ve toplumsal pratiklerin kültürel koşullarının bir açıklaması, bunların nasıl

çalıştıklarının sosyolojik açıklamasının bir parçasını oluşturmaktadır. Mobil iletişim kültürünü anlamak ise yalnızca toplum ve kültür arasındaki ilişkilerden değil, aynı zamanda bunların başka bir önemli kavram olan teknoloji ile nasıl ilişkili olduğunu da anlamayı gerektirmektedir.

Özellikle internetle birlikte iletişim yöntemlerinde büyük değişimler meydana gelmiş ve bu durum zaman-mekân kırılmasına neden olmuştur. Bilgi dolaşımı ve akışı bilinen anlamın ötesine geçmiştir. Klasik yöntemler artık modern zamanların 'çöpleri' haline gelmiştir (Yayla,2017). Hızla gelişen teknoloji kullanılan araçlar üzerinde yenilikler yarattıkça bireylerin yaşam şekillerinde de değişiklikler yaratarak toplumsal anlamda dönüşümlere neden olmaktadır. Morley'e (2007) göre yeni bilgi-iletişim teknolojilerinin evi içsel olarak parçalayan, çalışma ve tüketim kalıplarının değiştiren ve bunun yanı sıra kamusal olanla özel olanın ilişkisini değiştiren bir etkiye sahiptir. Bu durum ev telefonuna da yansımış, hemen her evde bulunan telefonların evdeki yerinin dönüşümüne neden olmuştur.

3. YÖNTEM

Bu çalışma; ev telefonu kullanımı özelinde; ev telefonu kullanım pratiğine bağlı olarak bir dönem hemen hemen her evde bulunan günümüzde ise işlevsiz hale gelen ya da işlevi dönüşen nesnelerin ve mobilyaların incelenmesi üzerine odaklanmaktadır. Çalışmada; iletişim teknolojilerinde görülen gelişmeler nedeniyle ev telefonu kullanımının azalmasına bağlı olarak evde var olan telefonla ilişkili mobilya ve nesnelerin dönüşümünün kullanım deneyimlerine bağlı olarak ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında ev telefonu ve ilişkili nesnelerle; mobil teknoloji araçlarından cep telefonu, cep telefonu aksesuarları ve mobil iletişim ağlarına erişilebilirliği sağlayan internet sağlayıcısı modemler ele alınmıştır. Çalışmada izlenen yol Şekil 1' de verilmiştir.

Şekil 1. Çalışmada izlenen yol

Çalışmada öncelikle literatür araştırması yapılarak iletişim teknolojilerinin tarihsel süreçteki gelişimi, ev telefonunu Türkiye’de kullanımı ve gündelik yaşam nesnesi olarak ev telefonu ve mobil teknoloji konuları üzerine odaklanılmıştır.

Araştırmada daha sonra alan çalışması yapılmıştır. Alan çalışması iki aşamalı olarak planlanmıştır. İlk aşamasında, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan ve davranış, anlam, tavır ve duygular hakkında sözel veriler oluşturan yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma yöntemleri ve sosyal bilimlerde en yaygın olarak kullanılan veri üretme araçlarından biri olan görüşme tekniği, “insanların anlam verme kapasitelerine erişim sağladığı ve doğal dilin özleri biçiminde gelen zengin, derin veriler ürettiği” için yarı yapılandırılmış olarak planlanmıştır. (Brewer, 2000). Telefon kullanım alışkanlığının kullanıcının belleğinde nasıl yer aldığı, anlamı ve telefonla ilgili nesnelere ve mobilyaların dönüşümü tespit edilmiştir. Görüşmelerde amaç telefon ve ilişkili nesnelere dönüşümü üzerine derinlemesine bir anlatımdan faydalanmak olmuştur. Yapılan görüşmeler, ortalama 20 dk sürmüş ve ileriki aşamalarda daha iyi değerlendirilebilmesi ve diğer aşamalara yön göstermesi amacı ile, katılımcıların izinleriyle kayıt altına alınmıştır. Görüşme yapılan ortama bağlı olarak Zoom programının kayıt özelliğinden ya da telefonun ses kayıt özelliğinden faydalanılmıştır.

Görüşme soruları üç temel bölüm çevresinde yapılandırılmıştır, bunlar; kişisel bilgiler, ev telefonu kullanımı mobil teknoloji kullanımı olarak kurgulanmıştır. Görüşmedeki ev telefonu ve mobil teknoloji kullanımı ile ilgili sorulara evde yaşayan diğer kullanıcılarla ilgili de cevap verilmesi de istenmiştir. İlk bölüm olan kişisel bilgiler başlığı altında görüşülen kişiye ilişkin genel bir bilgi edinilmesi amaçlanmış, doğum yılı, cinsiyet, eğitim ve meslek durumları kayıt edilmiştir. Aynı zamanda mevcut durumda hane içinde kaç kişinin ve kimlerin bir arada yaşamakta olduğu öğrenilmiştir. Bu sorular ile kişilerin demografik özelliklerini öğrenmek amaçlanmıştır. İkinci bölümdeki sorular ev telefonu kullanımına yönelik olarak kurgulanmıştır. Ev telefonunun anlamına ve kullanım deneyimlerine dair sorularla başlamıştır. Kullanıcılara şu anda ev telefonu kullanıp kullanmamalarına göre sorular farklılaştırılarak yöneltilmiştir. Ev telefonu kullanım pratiklerinin zamana bağlı değişimine dair bilgi elde etmek adına şu an telefon kullanan kullanıcılara daha önce kullandıkları telefonlarla ilgili de sorular yöneltilmiştir. Ev telefonu, telefonla ilişkili nesnelere ve yerinin tanımlanması, neye dönüştüğünün belirlenmesi ve kullanıcı için anlamı ve ev telefon kullanım deneyimlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Üçüncü bölümdeki sorular ise mobil teknoloji ile ilgili olarak hazırlanmıştır. Mobil teknolojiyle bağlantılı olarak evde kullanılan nesnelere tespit edilmesi için sorularda modem ve cep telefonu kullanımı üzerine odaklanılmıştır. Ayrıca sorular mobil teknolojiyle ilişkili nesnelere evdeki kullanım pratiklerini anlayabilmek adına şekillendirilmiştir. Modem ve cep telefonu aksesuarlarına tanımlanan yerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Alan çalışmasının ikinci aşamasında kültür sondası yönteminden faydalanılmıştır. Görüşmeler çevrimiçi olarak gerçekleştirildiği için gözlem ya da fotoğraflama mümkün olmamıştır. Bu nedenle çalışmada katılımcılara çeşitli direktifler verilerek görsel veri elde edilmesi hedeflenmiştir. Katılımcılardan verilen direktiflere bağlı olarak dolaylı yoldan veri elde edilmesi olarak tanımlanan kültür sondası; (Gaver, Dunne ve Pacenti, 1999) Araştırmacının ortamda bulunmasının özneye olan etkisini en aza indirgeyerek; özellikle ev içi alanlar gibi duyarlılık gerektiren araştırma ortamlarında sıkça kullanılmaktadır (Bernhaupt vd., 2007; Crabtree vd. 2003; Mattelmaki 2008). Veri toplama yöntemi olarak tek başına kullanılmak yerine görüşme yöntemi ve diğer nitel araştırma yöntemleriyle bir arada kullanılması tercih edilmektedir (Graham vd. 2005; Hemmings vd. 2002; Crabtree vd. 2003). Bu bağlamda katılımcılardan görsel verilerin elde edilmesi için katılımcılardan evin ilgili bölümlerini fotoğraflamaları istenmiştir. Daha önceki deneyimlerindeki telefonun yeri ve üzerinde yer aldığı mobilyayla ilgili veri elde edebilmek içinse katılımcılardan mekanlarıyla ilgili plan ve mobilyalarını şematik olarak çizmeleri istenmiştir. Günümüze kadar ulaşmamış bir nesnenin geçmişte bulunduğuna dair en somut belgelerinden biri fotoğraflar, çekildiği döneme ait soyut veya somut birçok izi

barındırmaktadır (Bekar,2021). Bu nedenle çalışmada katılımcıların geçmişte çekilen ve içerisinde telefonun bulunduğu fotoğraflardan da faydalanılmıştır.

Elde edilen bulgular içeriğin genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar çerçevesinde sistematik olarak incelenmesini sağlayan içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde, belirlenen kavramlar doğrultusunda bir sınıflandırma süreci söz konusudur (Çiçek vd., 2010).

4. BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

Çalışmada 15 kullanıcıyla yüzyüze çevrimiçi olarak yapılan görüşmelerde ev telefonu ve mobil teknoloji kullanımı üzerine açık uçlu sorular sorulmuştur. Katılımcılara ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir. Katılımcıların 6'sı erkek, 9'u kadındır. Katılımcılar görüşme tarihine göre sıralanmış ve Tablo 1'de gösterildiği gibi kodlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	Meslek	Birlikte yaşadığı kişiler
K1	29	erkek	lisansüstü	mimar/akademisyen	yalnız
K2	43	kadın	lisans	çalışmıyor	eşi, oğlu
K3	60	kadın	lise	çalışmıyor	eşi, oğlu
K4	31	kadın	lisans	öğretmen	eşi, kızı
K5	64	kadın	lise	emekli	yalnız
K6	37	erkek	lisans	eczacı	eşi, kızı
K7	53	kadın	lisans	emekli	annesi
K8	46	kadın	lisansüstü	mimar/akademisyen	eşi, oğlu
K9	25	kadın	lisansüstü	iç mimar	annesi
K10	47	erkek	lisans	işletme mühendisi	eşi, oğlu
K11	37	erkek	lisans	inşaat mühendisi	eşi, kızı
K12	31	erkek	lisansüstü	iç mimar/akademisyen	yalnız
K13	32	kadın	lisansüstü	endüstriyel tasarımcı	eşi
K14	26	kadın	lisansüstü	iç mimar/akademisyen	annesi, babası
K15	44	erkek	lisansüstü	iç mimar/akademisyen	yalnız

Araştırmada elde edilen bulgular içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Çalışmadaki içerik örnekleme, katılımcılarla yapılan görüşmelerin metinleridir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler, görüşmeler bittikten sonra, tekrar dinlenerek deşifre edilmiştir. Her bir görüşme, MS-Word programı kullanılarak metne dönüştürülmüştür. Her bir görüşmenin çıktısı alınarak dosyası oluşturulmuştur. Görüşme metinlerine dair ilk kodlama çalışmaları söz konusu çıktılar üzerinde yapılmıştır. Bununla birlikte plan ve mobilya çizimlerinin de çıktısı alınarak dosyaya eklenmiş, metinle eşleştirilerek analiz edilmiştir.

Ev telefonu ve mobil teknoloji kullanımına dair değişikliklerin tespit edilmesi için görüşme metinleri Tablo 2 de gösterildiği gibi kategorize edilmiştir.

Tablo 2. Ev telefonu ve mobil teknoloji kullanımı ile ilgili kategoriler

Telefon	Mobil Teknoloji
telefonun bulunduğu mekan telefonun üzerinde bulunduğu mobilya mobilyanın mevcut durumu ilişkili olduğu nesne	modemin bulunduğu mekan modemin üzerinde bulunduğu mobilya şarj aletlerinin kullanıldığı mekan/mobilya şarj aletlerinin kullanılmadığı zaman bulunduğu yer diğer şarj aparatları kullanımı

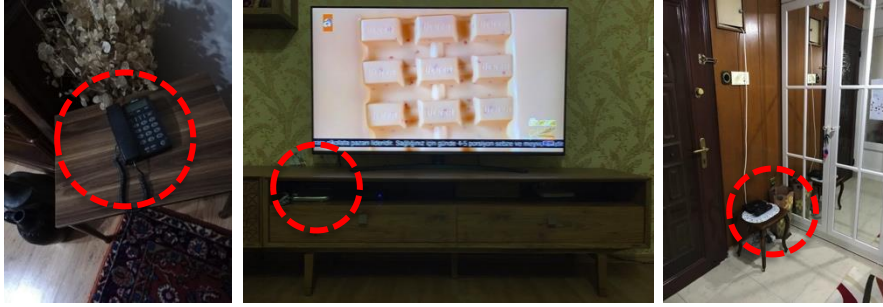
Bulgular araştırma sorularının cevaplanmasına bağlı olarak;

- kullanıcı deneyimine bağlı telefonun anlamının belirlenmesi,
- telefonla ilişkili mobilya ve nesnelerin geçmişteki ve bugünkü durumunun tespit edilmesi
- mobil teknoloji ile ilişkili mobilya ve nesnelerin bugünkü durumunun belirlenmesi amacıyla analiz edilmiştir.

4.1. Kullanıcı Deneyimine Bağlı Olarak Anlam Analizi

Telefonun kullanıcının belleğinde hangi anlamlarla yer aldığı belirlenmesi için öncelikle telefonun mevcut kullanım durumu ile ilgili bilgiler alınmış; geçmişteki ve günümüzdeki kullanım durumu arasındaki farklar tespit edilmiştir. Kullanım deneyimleriyle ilgili anlatımlarından telefonun fiziksel özellikleri, kullanıcının belleğinde yer alan anlamı, teknolojinin gelişimine bağlı olarak farklılaşması ve telefonun anlamına dair bulgular elde edilmiştir.

Katılımcılardan 11 tanesinin evinde telefon bulunmamaktadır. Bunun nedenini cep telefonunun bu ihtiyacı karşılaması olarak belirtmişlerdir. 4 kullanıcının evinde ise ev telefonu bulunmaktadır. İki kullanıcı telefonu aktif olarak kullanırken, diğer kullanıcılardan K9 'internet için var bir tek annemin teyzesi arıyor bizi. Kapatabiliriz aslında ama uğraşmadık'. demiştir. K5 ise telekomunikasyon şirketine vermiş olduğu taahhütün dolmasını beklediğini ifade etmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Evde telefon kullanımı

Ev telefonunun aktif olarak kullanan kullanıcılardan K7 kullanım amacını anlatırken 'Var olan teknolojilere rağmen yine de gerekli olduğunu düşünüyorum. Annemin bazen şarjı bitiyor ya da yanlışlıkla cep telefonunu kapatıyor o durumlarda ev telefonuyla ulaşabiliyoruz. Hem telsiz hem tuşlu sabit telefon var evde paralel. Tuşlu da elektrik kesildiğinde imdadımıza yetişiyor. Çoğu kişi kapattı ama mümkün olan yerlerde kullanıyoruz. 50 yıllık kullanıcıyım kapatmayı düşünmüyorum da.' demiştir (Şekil 3).

Şekil 3. K7'nin kullandığı telefonlar

K10 ise cep telefonlarını geceleri kapattıklarını belirtirken kapalı olduğu zaman ulaşılmak için, oğullarının cep telefonu yerine ev telefonu kullanmasını istedikleri için ve olası bir afet durumunda GSM şebekelerinin çekmemesi durumuna karşı gerekli olduğunu ifade etmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. K10'un telefonu

Kullanıcılar genelde deneyimlerini anlatırken aileleriyle birlikte yaşadığı çocukluk evlerindeki anılarını aktarmışlardır. İnternet bağlantısı için evde bulunan ve aktif kullanmadıkları telefonlarına dair belleklerinde anıların olmadığı görülmüştür. kullanım deneyimlerini aktarırken 'telefon şakaları', 'gereklilik', 'telefonun biçimsel özellikleri' ve 'değişen teknolojiyle ilgili ilk deneyimler' ön plana çıkmıştır.

Telefon şakaları çoğu katılımcı tarafından vurgulanmıştır. Kullanım deneyimleriyle ilgili anlatımlarına bakıldığında '... işletme yapmadım hiç ama o da popülerdi' (K13); '...telefonla arayıp işletenler vardı' (K2) '...küçük bir çocuk işletmişti beni' (K5); 'telefon şakası yapılırdı çocukluğumda. Birini arayıp telefon kablolarına yağ basılacak, telefonlarınızda yağ çıkmaması için poşete koyun deniliyordu. Biz de yapmıştık bir akrabama sonra evine gittik baktık ki telefonu poşetlemiş.' (K10) şeklinde yorumlara rastlanmıştır.

'Daha net diyaloglar, uzun uzun muhabbetler yoktu etsek de uyarı alırdık, haberleşme amacıyla gereklilik doğrultusunda kullanıyorduk.'; '...uzun konuştuğumuzda babam kızardı', 'Sohbet amaçlı değil, iletişim amaçlı kullanırdım' şeklindeki yorumlarla telefonun kullanım amacının göstermektedir.

Telefonun fiziksel özellikleriyle ilgili olarak spiral kablo, dantel, numara çevirme detaylarının kullanıcı yorumlarında ön plana çıktığı görülmüştür. Bu detayları örneğin '...konuşurken de dantel örtüyü işaret parmağına geçirir çevirirdi.' (K12); '...yuvarlak kablo bir şekilde tersine dönerdi ve ben onu düzeltirdim sürekli.' (K11) şeklinde anlatmışlardır (Şekil 5).

Şekil 5. Telefonun fiziksel özellikleri

Değişen teknolojiyle ilgili ilk deneyimlerse santralden bağlatma; komşudan, bakkaldan arama; telesekreter, arayanı gösterme gibi özelliklere deneyimle ilgili anılarda rastlanmıştır. Örneğin; K7 'çocukluğumda santral aranıyordu, babamın dükkanının telefonu 424' tü, santralden bağlatıyorduk, santraldeki kadına bir gün sen bize gelsene demiştim'; K8 'annem evden cep telefonumu aramış, ben o sırada turkcellde çalışıyorum telesekreter aradığını kişiye şu anda ulaşamıyorum mesaj bırakın diyince annem üst katta çalışıyor nasıl ulaşamıyorsunuz demişti.' K3 '...nişanlandığım zaman evimizde telefon yoktu. Eşim beni komşudan arayıp çağırttırmıştı, ilk aradığında çok utanmıştım sonra bu böyle devam etti o dönemde komşudan aranma vardı' şeklindeki anlatımlarında farklı

teknolojilere bağı kullanım deneyimleri vurgulanmaktadır.

Kullanıcıların aktardıkları bilgiler üzerinden ev telefonun anlamı ile ilgili cevaplar geçmiş üzerine temellenmiş 'çocukluğum', 'nostalji' cevapları alınmıştır. Ayrıca kullanıcılar geçmişte kullandıkları telefonları anımsayarak bu telefonların formunu tarif etmişlerdir. Bununla birlikte akrabalık, komuşuluk, dedem, babaannem gibi cevaplarda telefonun iletişim boyutunun ön plana çıkarıldığı görülmüştür. İki kullanıcı ise modası geçmiş, sürekli çalan kötü bir ses gibi olumsuz ifadeler kullanarak telefonun kendileri için anlamını belirtmişlerdir.

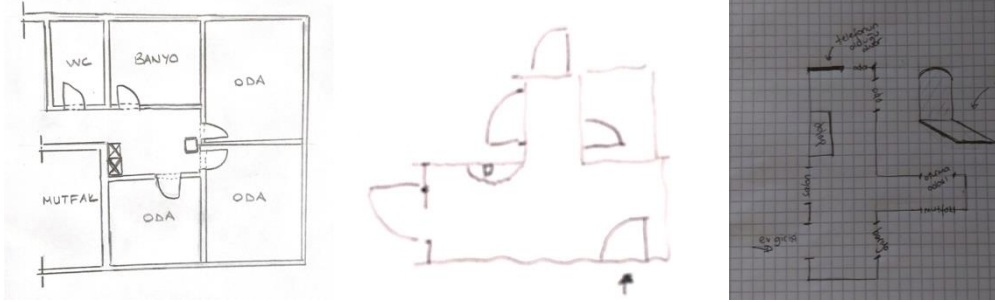
4.2. Telefonla İlişkili Mobilya ve Nesnelerin Analizi

Ev telefonu kullanımı Tablo 3'te görüldüğü gibi telefonun bulunduğu mekan, üzerinde durduğu mobilya, mobilyanın mevcut durumu ve telefonun ilişkili olduğu nesne başlıkları altında kategorize edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Telefonla ilişkili mobilya ve nesnelere

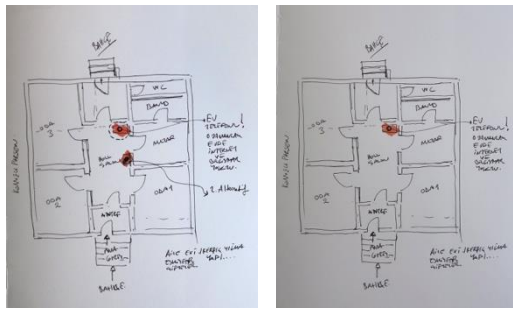
TELEFON				
Katılımcı	Bulunduğu mekan	Üzerinde durduğu mobilya	Mobilyanın mevcut durumu	İlişkili olduğu nesne
K1	salon	tv sehpa, telefon sehpa	tv sehpa duruyor	telefon defteri
K2	salon, antre	köşe raf, vestiyer	yok	defter
K3	oturma odası	tv sehpa	kullanılıyor	fihrist, kalem, not defteri (vestiyerde duruyordu)
K4	antre	dresuar	yok	ajanda, kalem
K5	salon	sehpa, köşe raf	kullanılıyor yok	telefon defteri
K6	oturma odası	duvara monte	yok	telefon defteri
K7	salon, giriş	vestiyer, tv sehpa	kullanılıyor	fihrist, kalem, modem
K8	antre	ayakkabılık	yayla evlerinde kullanılıyor	telefon defteri
K9	antre, gece holü	sehpa, dresuar	kullanılıyor	modem
K10	antre	ayakkabılık	kullanılıyor	modem
K11	antre	telefonluk	anneanne evinde kullanılıyor	telefon defteri, kalem, kağıt
K12	hol	sehpa	yok	rehber, dantel örtü
K13	hol	telefonluk	yok	telefon defteri, kalem,
K14	salon	tv sehpa	kullanılıyor	kağıt, kalem, telefon defteri
K15	antre	telefonluk	yok	rehber, telefon defteri

Katılımcılar aktif kullandıkları telefonların yerlerini ve ilişkili olduğu mobilyayı tanımlamıştır. Bazı kullanıcılar birden fazla telefonla ilgili bilgi aktarmışlardır. Şu anda evinde telefon bulunan ama aktif olarak kullanmayan kullanıcılar ise hem şu andaki hem de daha önceki yerleriyle ilgili bilgi vermişlerdir. Ev halkı bireylerince ortak kullanılan günlük yaşam nesnesi olan telefon yine ortak alanlarda konumlandırılmıştır. Bununla ilgili olarak K9 'Daha önce gece holünde yer alıyordu, orası daha merkezi bir yerdi ve yanında rehber, kalem, kağıdı vardı o zaman kullanıyorduk.' şeklinde ifade etmiştir (Şekil 6).

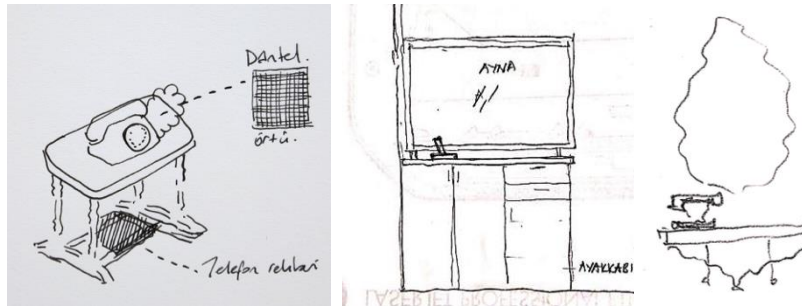
Şekil 6. Kullanıcıların önceki evlerinin planları

K12 ise; '...telefon da evin ortasında, bütün odalar oraya açılırdı.' demiştir. Katılımcıların yaptığı plan çizimleri de ev telefonlarının konumunun herkesin ulaşabileceği, merkezi bir yerde olduğunu göstermektedir (Şekil 7).

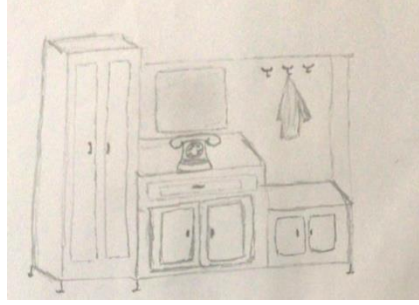
Şekil 7. K12'nin daha önceki evinin plan şemaları

Telefonun üzerinde yer aldığı mobilyalar telefonluk, tv sehpası, dresuar, sehpa, vestiyer, ayakkabılık ve duvara monte şeklindedir (Şekil 8).

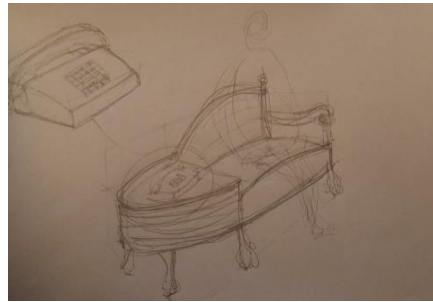
Şekil 8. Kullanıcıların geçmişte telefonlarının üzerinde durduğu mobilyalar

Telefona özel olarak kullanılan mobilyaların günümüzde kullanılmadığı görülmüştür. Asıl işlevi tv sehpası, ayakkabılık, vestiyer olan mobilyalar ise hala kullanılmaktadır (Şekil 9).

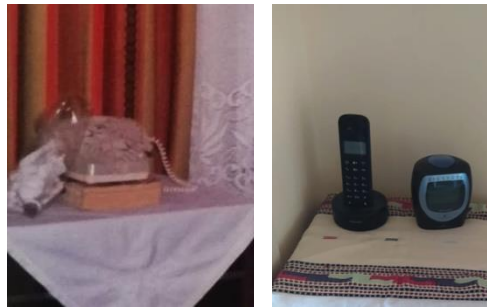
Şekil 9. Telefon kullanımı sona erdiğinde de kullanımı devam eden vestiyer

Telefonun üzerinde durduğu mobilyalar kullanım sırasında oturma işlevini karşılamamaktadır. K1'in çocukluk evinde kullandığı telefon sehпасı oturma ve telefon görüşmesi yapma işlevlerine uygun tasarlanmıştır (Şekil 10).

Şekil 10. K1'in çocukluk evinde kullandığı telefon sehпасı

Telefonun ilişkili olduğu nesnelere de telefonun özelliklerinin gelişmesine bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Ev telefonlarına numara kaydetme özelliğinin gelmesiyle telefon defterlerine duyulan gereksinim azalmış ve K15 bu durumu '...telefon ve içerisindeki fihrist' olarak tanımlamıştır. K10 ise 'telefonun yanında önceden telefon defteri dururdu, alfabetik numaraları yazdığımız, herhangi bir şey yok çünkü numaralar zaten kayıtlı' demiştir (Şekil 11).

Şekil 11. Telefonla ilişkili nesnelere dönüşümü

4.3. Mobil Teknoloji ile İlişkili Mobilya ve Nesnelere Analizi

Mobil teknolojiyle ilişkili sorular modem ve cep telefonu kullanımı üzerine odaklanmaktadır. Cep telefonunu bir anlamda sabit hale getiren şarj etme pratiği üzerinden prizle olan bağlantısı ele alınmıştır. Tablo 4'te görüldüğü gibi modemin bulunduğu mekan, modemin üzerinde yer aldığı mobilya, şarj aletlerinin kullanıldığı mekan/mobilya, diğer şarj aparatları kullanımı ve şarj aletlerinin kullanılmadığı zaman bulunduğu yer başlıklarına bağlı olarak kategorize edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Mobil teknoloji ile ilişkili mobilya ve nesnelere

MOBİL TEKNOLOJİ					
Katılımcı	Modemin bulunduğu mekan	Üzerinde yer aldığı mobilya	Şarj aletlerinin kullanıldığı mekan/mobilya	Şarj aletlerinin kullanılmadığı zaman bulunduğu yer	Diğer şarj aparatları kullanımı
K1	giriş	duvara monte	salon - çalışma masası, yatak odası - komodin	priz	akıllı telefon kablosuz şarj aleti
K2	antre	vestiyer rafı	salon - koltuk, yatak odası -komodin	prizin yanında kutu	taşınabilir şarj aleti, şarj aletleri doluyorsa
K3	antre	vestiyerin üstü	mutfak - tezgah, oturma odası -koltuk	priz	yok
K4	antre	vestiyerin içi	salon - koltuk, yatak odası - komodin	komodin	akıllı telefon kablosuz şarj aleti
K5	salon	konsol	salon - masa ya da sehpa	priz	yok
K6	antre	vestiyerin üstü	salon - kanepa	priz	akıllı telefon kablosuz şarj aleti, taşınabilir şarj aleti
K7	salon	tv sehpa	misafir odası - müzik setinin üstü	tv dolabının çekmecesini	yok
K8	salon	sehpa	mutfak- tezgah, salon - konsol, yatak odası - çalışma masası	çanta	taşınabilir şarj aleti
K9	antre	sehpa	mutfak- tezgah, yatak odası- çalışma masası, salon- tv sehpa	sabit bir yeri yok, masa, yatak	yok
K10	antre	ayakkabılık	salon - yemek masası, mutfak - masa	sabit bir yeri yok, masa	taşınabilir şarj aleti
K11	hol	duvara monte	antre - dresuar, yatak odası - komodin	sabit bir yeri yok, genelde yanında taşıyor	yok
K12	antre	yer	yatak odası, salon - koltuk		yok
K13	hol	telefonluk	salon - koltuk, sehpa	çalışma masası	yok
K14	salon	tv sehpa	yatak odası - komodin, antre - vestiyer	prizde	yok
K15	antre	telefonluk	çalışma odası - masa, yatak odası - komodin (uzakta)	çanta	yok

Modem internetin evin her yerinde verimli kullanılabilmesi için ev telefonları gibi merkezi bir konumda yer almaktadır. Bunun yanında ev telefonu kullanan kullanıcıların modemi telefonun yanında konumlandıkları görülmüştür (Şekil 12)

Şekil 12. Modemin evdeki konumu

Kullanıcılardan alınan fotoğraf ve betimlemeler modemlerin görünmeyen yerelerde bulunduğunu göstermektedir. Bu noktada konum olarak telefon gibi merkezi olmasına rağmen görünmesinin önemsenmediğini söylemek mümkündür (Şekil 13).

Şekil 13. Modemin evdeki konumu

Şarj aleti kullanımıyla ilgili farklı kullanım pratikleri oluşmuştur. Örneğin K9 telefonu bulunduğu mekandan farklı bir odada şarj ettiğini ifade etmiştir. K7 kendisinin de annesinin de hep aynı yerde şarj ettiğini söylemiştir. K2 prizde şarj aletlerinin bırakılmasına karşı olduğunu belirterek priz önüne şarj aletleri için kutu yerleştirmiştir. Orada üçlü priz kullandıklarını genelde ev halkının da telefonlarını o prizde şarj ettiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte '...şarjı biten koltuğu kapmaya çalışıyor' diye eklemiştir (Şekil 14).

Şekil 14. Evdeki şarj istasyonları

Katılımcılardan beşi şarj aletlerini prizde bıraktığını söylemiştir. Katılımcılardan dördü evde de taşınabilir şarj aleti kullandıklarını ifade etmişler iki kullanıcı telefon şarjlarının çabuk bitmesi nedeniyle prize bağlı olmamak adına balkon vs.'de kullanmak için evde taşınabilir şarj aleti kullanmaktadır. K10 elektrik kesildiği zamanlarda; K2 ise şarj aletlerini eşi ve oğlu aldığı anda taşınabilir şarj aleti kullandığını ifade etmiştir (Şekil 15).

Şekil 13. Evdeki şarj istasyonları

5. SONUÇ

Çalışmada, bir dönem gündelik yaşam pratiklerinde önemli bir yere sahip olan telefonların evdeki yerinin dönüşümü/değişimi incelenmiştir. 15 kişiden oluşan örneklem grubuna 'yarı yapılandırılmış görüşme tekniği' uygulanmıştır. Günümüzdeki ve geçmişteki kullanımlara bağlı görsel verilerin elde edilmesi içinse kültür sondası tekniği kullanılmış, evlerindeki mevcut durumun fotoğraflarını çekmeleri ve daha önceki deneyimlerindeki telefonun yeri ve üzerinde yer aldığı mobilyayla ilgili veri elde edebilmek içinse katılımcılardan mekanlarıyla ilgili plan ve mobilyalarını şematik olarak çizmeleri istenmiştir.

Telefonun özellikle kullanıcıların çocukluk anılarında yer aldığı görülmüştür. İletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak günümüzde gerek duyulmayan telefonun evlerde yerini modeme bıraktığı belirlenmiştir. Bununla birlikte bir anlamda cep telefonlarını sabit hale getiren şarj aleti kullanımı için de insanların farklı kullanım alışkanlıklarının geliştiği tespit edilmiştir. Telefon kullanımının aktif olmadan devam ettiği zamanlarda da telefonun evin merkez konumundan daha atıl alanlara alındığı görülmüştür ve bu dönemlerde telefonun kullanıcı belleklerinde yer almadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda teknolojik gelişmelerin insanların günlük yaşam pratiklerini doğrudan etkilediğini söylemek mümkündür. Herkesin yaşamını bir dönemde gündelik yaşam nesnesi olarak yer alan ve günümüzde eskisi gibi ihtiyaç duyulmayan ev telefonu kullanımının dönüşümüne bağlı olarak 'eski' hale gelen telefonun yerini mobil teknolojiye bağlı nesnelerin aldığı görülmüştür. Bu durum gündelik yaşam pratiklerini de etkilemiş ve mobil teknoloji kullanımı evde kendi yerini ve maddi dünyasını meydana getirmiştir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Bu çalışma İTÜ Endüstriyel Tasarım Anabilim Dalı doktora programında yürütülen EUT 613E Cultural Approaches to Design dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya sunduğu değerli katkılarından dolayı Prof. Dr. Şebnem TİMUR'a teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

- Ataman Yengin, D. (2016). Sosyal medya ve akıllı mobil teknoloji: Akıllı sosyal yaşamlar. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 6 (2), 105-113. DOI: 10.7456/10602100/004
- Baudrillard, J., 2010. *Nesneler Sistemi* (O. Adanır ve A. Karamollaolu., Çev.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Bekar, İ. (2021). Geleneksel mobilyanın izlerini fotoğraflardan sürmek. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 6 (2), 555-563.
- Bernhaupt, R., Weiss, A., Obrist, M. ve Tscheligi, M. (2007). *Playful Probing: Making Probing More Fun*. (Ed) Baranauskas, C., Palanque, P., Abascal, J., Barbosa, S.D.J. (eds) *Human-Computer Interaction – INTERACT 2007*. (içinde (s. 606-619) vol 4662. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74796-3_60
- Brewer, J. D. (2000). *Ethnography*. Buckingham: Open University Press. Chaney, D. 1994. *Cultural Turn*. London: Routledge.
- Cowley, D. ve Heyer, P. (2014). *İletişim tarihi: Teknoloji- kültür- toplum*, (çev. B. Ersöz), Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Crabtree, A., Hemmings, T., Rodden, T., Cheverst, K., Clarke, K., Dewsbury, G. ve Rouncefield, M. (2003). *Designing with care: Adapting cultural probes to inform*

- design in sensitive settings. In: *Proceedings of the 2004 Australasian Conference on Computer-Human Interaction (OZCHI2004)*, 4-13.
- Çiçek, Y. , Demirel, Y. ve Onat, Ö. K. (2010). İşletmelerin web sitelerinin değerlendirilmesine ilişkin bir araştırma: Burdur ili örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15 (3), 187-206. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduibfd/issue/20826/222998>
- Eiguer, A. 2013. *Evin Bilinçdışı*. Translated by Perge Akgün. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Ertemel, A. V. ve Eroğlu Pektaş, G. Ö. (2018). Dijitalleşen dünyada tüketici davranışları açısından mobil teknoloji bağımlılığı: üniversite öğrencileri üzerine nitel bir araştırma. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 18-34. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ysbed/issue/40058/474912>
- Gaver, B., Dunne, T. ve Pacenti, E. (1999). Design: Cultural Probes. *Interactions*, 6(1): 21-29.
- Goggin, G. (2006). *Cell phone culture mobile technology in everyday life*. New York: Routledge.
- Gottdiener, M. (1995). *Postmodern Göstergeler: Maddi Kültür ve Postmodern Yaşam Biçimleri*. Ankara: Imge Kitabevi.
- Graham, C., Cheverst, K. ve Rouncefield, M. (2005). Whose probe is it anyway? In: *Workshop on appropriate methods for design in complex and sensitive settings at OzCHI 2005*.
- Hofstede, G. (2001). *National cultures and corporate cultures*. In *Communication Between Cultures*, (ed. Larry A. Samovar, Richard E. Porter, Edwin R. McDaniel, and Carolyn Sexton Roy.) Belmont, CA: Wadsworth.
- İlk "alo"nun üzerinden 143 yıl geçti. (2019, 10 Mart). Erişim adresi: <https://www.trthaber.com/haber/bilim-teknoloji/ilk-alonun-uzerinden-143-yil-gecti-407884.html>
- Lacohée, H. , Wakeford, N. ve Pearson, İ. (2003). A Social History of the Mobile Telephone with a View of its Future, *BT Technology Journal*, 21, 203-211, Doi:10.1023/A:1025187821567
- Lefebvre, H. (1991). *Critique of Everyday Life*. Translated by John Moore. London: Verso.
- Kayabaş, İ. (2016). Mobil teknolojiler Yeni İletişim Teknolojileri (ss. 100-134) ISBN: 978-975-06-2079-9 Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Yayınları
- Mattelmaki, T. 2008. *Design Probes*. Vaajakoski: Publication Series of the University of Art and Design Helsinki.
- Mobile Technology. (2021). Wikipedia içinde. Erişim adresi (10 Eylül 2021): http://en.wikipedia.org/wiki/Mobile_technology
- Morley, D. (2007). *Media, modernity and technology. The geography of the new*, London: Routledge.
- Prown, J. 1982. Mind in Matter: An Introduction to Material Culture Theory and Method. *Winterthur Portfolio*, 17(1), 1-19.
- Shove, E., Watson M., Hand M., Ingram J. 2007. *The Design of Everyday Life*. Cultures of Consumption Series. Berg, NewYork.
- Silverstone, R, Hirsch, E (ed) (1992) *Consuming Technologies: Media and Information in Domestic Spaces*. London: Routledge.
- Silverstone, R. (1993), Domesticating the revolution: information and communication technologies and everyday life, *Aslib Proceedings*, 45(9), 227-233. <https://doi.org/10.1108/eb051328>
- Türkiye'de Kaç Kişinin, Ne Kadar ve Hangi Amaçla İnternet Kullandığı Açıklandı. (2021, Nisan). Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/turkiye-de-kac-kisinin-ne-kadar-ve-hangi-amacla-internet-kullandigi-aciklandi-h107112.html>
- Woodward, I. 2001. Domestic Objects and the Taste Epiphany, *Journal of Material Culture* 6(2): 115-36.
- Yayla, O.T. (2017). *Analogtan dijital iletişim teknolojilerinin gelişimi: Sosyal medya ve sosyal değişim* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/95916>
- Young, Iris M. 1993. *Intersecting Voices*. USA: Princeton University.